

Van: [redacted]
Aan: [redacted] WODC/EWB
Cc: [Bos, C. van den \(Kees\);](#) [redacted]
Onderwerp: Re: verzoek m.b.t. deel H7 rapport klassenjustitie
Datum: woensdag 2 juni 2021 14:49:07

art. 10 tweede
lid onder e

Hoi [redacted],

art. 10 tweede
lid onder e

Ik kom nog even bij je terug op onderstaand verzoek van deze focusgroepeelnemer. We hebben zojuist gebeld en men kon zich erbij neerleggen dat hier kennelijk sprake is geweest van miscommunicatie en dat dit volgens ons (en de notulen) niet gevraagd is. Men ziet het rapport met interesse tegemoet.

Dank voor het meedenken in dezen!

Vriendelijke groet,
[redacted]

art. 10 tweede
lid onder e

[redacted]
[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 1 juni 2021 14:35:25
Aan: [redacted] - WODC/EWB
CC: Bos, C. van den (Kees); [redacted]
Onderwerp: Re: verzoek m.b.t. deel H7 rapport klassenjustitie
Dank, [redacted], ga ik doen!

art. 10 tweede
lid onder e

[redacted]
[redacted]

Van: [redacted] - WODC/EWB
Verzonden: dinsdag 1 juni 2021 13:13:06
Aan: [redacted]
CC: Bos, C. van den (Kees); [redacted]
Onderwerp: RE: verzoek m.b.t. deel H7 rapport klassenjustitie

art. 10 tweede
lid onder e

Hoi [redacted],

Prima voorstel: bel hem eerst maar inderdaad en dan zien we daarna wel of wij nog moeten overleggen.

Groeten, [redacted]

[redacted]
projectbegeleider / wetenschappelijk medewerker

Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Extern Wetenschappelijk Beeldsonderzoek
Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | B.13
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag

T [redacted]
[redacted]@wodc.nl
www.wodc.nl
bij afwezigheid:

art. 10 tweede
lid onder e

T [redacted]

Voor een rechtvaardige en veilige samenleving

Van: [redacted]

Verzonden: maandag 31 mei 2021 16:31

Aan: [redacted] - WODC/EWB

CC: Bos, C. van den (Kees); [redacted]

Onderwerp: Re: verzoek m.b.t. deel H7 rapport klassenjustitie

Beste [redacted],

Ja, heerlijk weer is het! Fijn dat het goed met je gaat. [redacted]

Dankjewel voor je reactie op mijn bericht en goed om te weten hoe jij hier in staat. We hebben aan het begin van de focusgroep (net als bij de andere focusgroepen/interviews) aangeboden om het gespreksverslag indien gewenst voor te leggen voor een check op feitelijke onjuistheden, maar deze deelnemers gaven volgens [redacted] en ook [redacted] blijkens het gespreksverslag niet aan daar gebruik van te willen maken.

Ons voorstel zou zijn dat ik binnenkort even bel met deze respondent om (vriendelijk) uit te leggen dat inzage in het rapport/gespreksverslag in dit stadium niet meer mogelijk is en dat ook niet uit onze notulen blijkt dat dit is afgesproken. Ik hoor graag of dit wat jou betreft ook in orde is, en als je het fijn vindt nog even te overleggen kunnen we uiteraard (beeld)bellen.

Vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted] - WODC/EWB

[redacted]@wodc.nl>

Verzonden: maandag 31 mei 2021 09:40:26

Aan: [redacted]

CC: Bos, C. van den (Kees); [redacted]

Onderwerp: RE: verzoek m.b.t. deel H7 rapport klassenjustitie

Hoi [redacted],

[redacted] Hier alles goed: de zon schijnt eindelijk en dat maakt al zoveel uit ☺

Ik vind eigenlijk dat hoofdstukteksten aan de onderzoekers zijn en nooit hoeven worden voorgelegd aan respondenten. Gespreksverslagen uiteraard wel, maar dat is gebeurd, niet waar? En ik kan me ook gevallen voorstellen waarin wordt afgesproken dat er een mogelijkheid wordt geboden om een rapport op feitelijke onjuistheden na te lezen, maar het lijkt me niet dat dit hier speelt. Staan er letterlijke citaten van deze mensen in het rapport? En was met hen afgesproken dat letterlijke citaten opgenomen mochten worden? Zo ja, dan lijkt het mij afdoende dat de gespreksverslagen zijn voorgelegd. Is het anders een idee om nog even te (video)bellen over deze vraag?

Groeten, [redacted]

[redacted]
projectbegeleider / wetenschappelijk medewerker

Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Extern Wetenschappelijk Beeldsonderzoek
Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | B.13
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag

T [redacted]

[redacted]@wodc.nl

www.wodc.nl

bij afwezigheid:

T [redacted]

Voor een rechtvaardige en veilige samenleving

Van: [REDACTED]

art. 10 tweede
lid onder e

Verzonden: vrijdag 28 mei 2021 14:55

Aan: [REDACTED] - WODC/EWB <[REDACTED]@wodc.nl>

CC: Bos, C. van den (Kees) <[REDACTED]@uu.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@uu.nl>

Onderwerp: verzoek m.b.t. deel H7 rapport klassenjustitie

Beste [REDACTED],

Hopelijk gaat het goed met je.

Deze week ontving ik een bericht van een van de "kritische burgers" die wij in het kader van ons onderzoek naar klassenjustitie hebben gesproken. Met deze respondent, en anderen met wie we via hem in contact kwamen, hebben we een focusgroepgesprek gehouden.

Hoewel wij dit naar ons beste weten niet hebben afgesproken (en dit ook niet in het gespreksverslag staat) blijkt deze deelnemer in de veronderstelling te zijn dat de tekst van hun inbreng die in het rapport komt nog aan hen zou worden voorgelegd.

Vandaar de volgende vraag: is het wellicht een optie dat wij deze focusgroepdeelnemers (alleen) de onderdelen van hoofdstuk 7 (het hoofdstuk over de kritische burgers) toesturen waarin hun inbreng naar voren komt?

Ik hoor het graag!

Vriendelijke groet,

art. 10 tweede
lid onder e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Agenda bespreking begeleidingscommissie

' Klassenjustitie in de strafrechtketen'

Onderzoek naar het bestaan en de oorzaken van klassenjustitie in Nederland

Maandag 14 december 2020 13.00-15.00 uur

Online

1. Vaststellen agenda
2. Verslag begeleidingscommissie okt 2020
3. Voortgang onderzoek op hoofdlijnen
4. Concept rapport
 - a. Outline rapport
 - b. Bespreking H 1t/m 6
 - c. Passende inzet casuïstiek kritische burgers H7
 - d. Vooruitblik H 8 en 9
5. Planning
6. W.v.t.t.k.

Van: [redacted] - WODC/EWB; [redacted] - BD/DRB/SBA;
Aan: [redacted] - WODC/SIBA; [redacted]
Cc: [Bos, C. van den \(Kees\);](#) [redacted]
Onderwerp: concept eindrapport klassenjustitie
Datum: vrijdag 12 maart 2021 13:25:10
Bijlagen: [agenda 24 maart 2021.docx](#)
[Notulen bijeenkomst begeleidingscommissie 14 december 2020.docx](#)
[Concept eindrapport Klassenjustitie in Ned strafrechtken versie 12 maart 2021.docx](#)

art. 10
tweede lid
onder e

Beste leden van de begeleidingscommissie,
 Bijgaand ontvangen jullie de stukken voor ons overleg op 24 maart van 13.00 tot 15.00 uur over klassenjustitie in de Nederlandse strafrechtken. Het betreft de agenda, notulen van de vorige keer en het concept eindrapport.

Deze versie van het rapport is tot stand gekomen langs de lijnen zoals we de vorige keer met elkaar afspraken.

Het rapport bevat nu een afgebakende verantwoording van de onderzoeksmethoden (Hoofdstuk 2). Deze methoden zijn conform de indertijd goedgekeurde onderzoeksopzet. In het rapport benoemen we ook duidelijk de aandachtspunten die naar aanleiding van dit onderzoek naar voren komen. Dit doen we onder meer in het afsluitende hoofdstuk (Hoofdstuk 8).

Zoals gevraagd presenteren we in het rapport onze definitie van klassenjustitie en beantwoorden we zo goed mogelijk de vragen of er sprake is van klassenjustitie in de Nederlandse strafrechtken, zo ja in welke mate en wat mogelijke oorzaken zijn. Onze definitie van klassenjustitie, de nadruk op ervaren illegitimiteit, en de precisie die we proberen aan te brengen in het aangeven wat er nog niet bekend is zijn, zo denken wij, winstpunten van dit rapport (Hoofdstuk 3). In het rapport ligt verder de nadruk op de bevindingen afkomstig van de wetenschappelijk literatuur en de interviews en focusgroepen met respondenten die professioneel bij de strafrechtken in Nederland betrokken zijn (Hoofdstuk 4-6).

Daarnaast rapporteren we in een relatief beknopt en eigenstandig hoofdstuk wat enkele kritische burgers ons in complementaire zin leren over klassenjustitie in de strafrechtken (Hoofdstuk 7).

Het rapport eindigt met conclusies, suggesties voor toekomstig onderzoek en aanbevelingen (Hoofdstuk 8).

We zien uit naar onze collegiale bespreking van dit conceptrapport. We zouden hierbij willen voorstellen dat we tijdens de bijeenkomst van 24 maart in het bijzonder de hoofdzaken van het rapport bespreken. En dat jullie aanvullende (tekstuele) opmerkingen en -suggesties met track changes en in comments in de Word-file aan ons doorgeven.

[redacted] heeft reeds een Webex-link rondgestuurd voor de vergadering van 24 maart en meldde dat een nieuwe collega van haar de vergadering zal bijwonen in het kader van haar inwerkperiode.

Mede namens [redacted] met hartelijke groet,

art. 10
tweede lid
onder e

[redacted] Universiteit Utrecht | Faculteit
 Recht, Economie, Bestuur en Organisatie | Departement Bestuurs- en Organisationswetenschap (USBO) | Bijlhouwerstraat 6, 3511 ZC
 Utrecht | [redacted] | [redacted]@uu.nl

Van: [redacted] - WODC/EWB
Aan: Bos, C. van den (Kees); [redacted]
 [redacted] - BD/DKB/SBA;
Onderwerp: Eindrapport klassenjustitie
Datum: donderdag 6 mei 2021 12:18:14
Bijlagen: [Eindrapport Klassenjustitie in de NL strafrechtke...](#).docx

art. 10 tweede
lid onder e

Beste onderzoekers, beste commissie,
 Veel dank voor het eindconcept van het onderzoek naar klassenjustitie. Ik heb geen op- of
 aanmerkingen meer bij het rapport zelf, maar vind de samenvatting wat al te beknopt om een
 leesvervangende samenvatting te kunnen zijn.

art. 11.1

[redacted] In de bijlage stuur ik nog
 een paar specifiekere opmerkingen bij de samenvatting.

Dan nog twee formele puntjes voor de afronding van het rapport. In de colofon moet worden
 opgemerkt dat het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Afdeling Extern
 Wetenschappelijk Beleidsonderzoek van het WODC is uitgevoerd? Daarnaast moet het colofon,
 zoals in het contract bepaald, vermelden dat het copyright bij het WODC ligt:

De volgende tekst dient te worden gebruikt in het colofon van het eindrapport: '©
 jaartal; Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. Auteursrechten
 voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar
 gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale verwerking of anderszins,
 zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het WODC.'

Ongetwijfeld ten overvloede merk ik voor de volledigheid nog even op dat ik, naast het
 eindrapport (als word-file en als pdf), ook graag de samenvatting en de summary als
 afzonderlijke pdf's ontvang.

We hebben in de verdere afronding van het project uiteraard nog contact, maar vast nogmaals
 heel veel dank voor de prettige samenwerking met alle betrokken onderzoekers en leden van de
 begeleidingscommissie.

Groeten, [redacted]

art. 10 tweede
lid onder e

[redacted]
 projectbegeleider / wetenschappelijk medewerker

.....
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Extern Wetenschappelijk Beleidsonderzoek
 Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | B.13
 Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag

.....
T [redacted] [@wodc.nl](mailto:[redacted]@wodc.nl)
www.wodc.nl
 bij afwezigheid:
T [redacted]
 [redacted]
 [redacted]

art. 10 tweede
lid onder e

.....
Voor een rechtvaardige en veilige samenleving

Van: [REDACTED] - WODC/EWB
Aan: [REDACTED] - WODC/EWB
Onderwerp: 3079A - Aanbiednota CONCEPT
Datum: donderdag 6 mei 2021 16:08:34
Bijlagen: 3079A - Aanbiednota CONCEPT.docx

art. 10 tweede lid
onder e

Hi [REDACTED],
Een paar hele kleine dingetjes bij de nota.

art. 10 tweede lid
onder e

buiten reikwijdte

Veel plezier, groetjes,
[REDACTED]

art. 10 tweede lid
onder e

Van: [redacted] - WODC/EWB
 Aan: [redacted] - WODC/EWB
 Onderwerp: RE: Afronding project 3079A
 Datum: maandag 17 mei 2021 11:27:01

art. 10 tweede lid
 onder e

Ha [redacted],
 O ja, dat is ook zo ☺ Ik had het zo overgenomen uit het eindrapport, maar prima om er
 een zwart kader van te maken.
 Thanks & groetjes, [redacted]

art. 10 tweede lid
 onder e

[redacted]
 projectbegeleider / wetenschappelijk medewerker

.....
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Extern Wetenschappelijk Beleidsonderzoek
 Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | B.13
 Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag

.....
 T [redacted] @wodc.nl
www.wodc.nl
 bij afwezigheid:
 T [redacted]

art. 10 tweede lid
 onder e

.....
Voor een rechtvaardige en veilige samenleving

Van: [redacted] - WODC/EWB
 Verzonden: maandag 17 mei 2021 10:54
 Aan: [redacted] - WODC/EWB
 Onderwerp: RE: Afronding project 3079A
 Hi [redacted]
 Ik zie een rode kader in het de tekst. Volgens mij mag alleen de Minister met rood
 schrijven.
 Kan dat kader niet gewoon zwart of een dikke kader van maken?
 Groetjes
 [redacted]

art. 10 tweede lid
 onder e

Van: [redacted] - WODC/EWB <[redacted]@wodc.nl>
 Verzonden: maandag 17 mei 2021 10:53
 Aan: [redacted] - WODC/EWB <[redacted]@wodc.nl>
 CC: [redacted] - WODC/EWB [redacted]@wodc.nl>
 Onderwerp: Afronding project 3079A

art. 10 tweede lid
 onder e

Hoi [redacted],
 In de bijlage stuur ik je de aanbiednota voor project 3079A. [redacted] heeft hem gezien (en ik
 heb haar opmerkingen verwerkt). Zou jij 'm getekend en wel met bijbehorende bestanden naar
 DGRG willen sturen (die staan in de projectmap)?

art. 11.1

Groeten, [redacted]

art. 10 tweede lid
 onder e

[redacted]
 projectbegeleider / wetenschappelijk medewerker

.....
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Extern Wetenschappelijk Beleidsonderzoek
 Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | B.13
 Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag

T [redacted]@wodc.nl

www.wodc.nl
bij afwezigheid:

T [redacted]

.....
.....
Voor een rechtvaardige en veilige samenleving
.....

art. 10 tweede lid onder e

Van: [redacted] - WODC
Aan: [redacted] - WODC/EWB; [redacted] - WODC/BB
Onderwerp: RE: Afronding project 3079A
Datum: maandag 17 mei 2021 18:05:56
Bijlagen: [image001.gif](#)

art. 10 tweede lid
onder e

Mooi hoor en een extra mooie handtekening waard. Dank je wel!
Met hartelijke groet,

Directeur WODC

WODC_Logo_website_Nieuw-2019

Van: [redacted] - WODC/EWB

Verzonden: maandag 17 mei 2021 17:59

Aan: [redacted] - WODC; [redacted] - WODC/BB

Onderwerp: RE: Afronding project 3079A

Hoi [redacted],

Het had inderdaad een wederkerende werkwoordsvorm moeten zijn (zich herkennen in).

[redacted] Ik
stuur de nieuwe versie in de bijlage.

art. 11.1

Groeten,

[redacted]
projectbegeleider / wetenschappelijk medewerker

art. 10 tweede lid
onder e

Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Extern Wetenschappelijk Beleidsonderzoek
 Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | B.13
 Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag

T [redacted] [@wodc.nl](mailto:[redacted]@wodc.nl)
www.wodc.nl
 bij afwezigheid:

T [redacted]

art. 10 tweede lid
onder e

Voor een rechtvaardige en veilige samenleving

Van: [redacted] - WODC <[\[redacted\]@wodc.nl](mailto:[redacted]@wodc.nl)>

Verzonden: maandag 17 mei 2021 17:52

Aan: [redacted] - WODC/BB <[\[redacted\]@wodc.nl](mailto:[redacted]@wodc.nl)>; [redacted]

WODC/EWB <[\[redacted\]@wodc.nl](mailto:[redacted]@wodc.nl)>

Onderwerp: RE: Afronding project 3079A

Hi [redacted],

Goede oplegnota op een ding na: volgens mij is herkenning in.... slecht Nederlands.
Erkennen en herkennen van is de gangbare uitdrukking en verdiepen in.
Kijk daar nog even naar, verder kan mijn digitale handtekening eronder.

art. 10 tweede lid
onder e

art. 11.1

Met hartelijke groet,

Directeur WODC

WODC_Logo_website_Nieuw-2019

Van: [redacted] - WODC/BB <[redacted]@wodc.nl>

Verzonden: maandag 17 mei 2021 14:59

Aan: [redacted] - WODC <[redacted]@wodc.nl>

art. 10 tweede lid
onder e

Onderwerp: FW: Afronding project 3079A

Hoi [redacted],

Een tekenverzoek vanuit EWB.

Groeten [redacted]

Van: [redacted] - WODC/EWB <[redacted]@wodc.nl>

Verzonden: maandag 17 mei 2021 11:32

Aan: [redacted] - WODC/BB <[redacted]@wodc.nl>

art. 10 tweede lid
onder e

Onderwerp: FW: Afronding project 3079A

Hoi [redacted],

Wil jij deze aanbiednota aan [redacted] overhandigen ter ondertekening?

Thanks groetjes

Van: [redacted] - WODC/EWB <[redacted]@wodc.nl>

Verzonden: maandag 17 mei 2021 11:27

Aan: [redacted] - WODC/EWB <[redacted]@wodc.nl>

art. 10 tweede lid
onder e

Onderwerp: RE: Afronding project 3079A

Ha [redacted],

O ja, dat is ook zo ☺ Ik had het zo overgenomen uit het eindrapport, maar prima om er een zwart kader van te maken.

Thanks & groetjes, [redacted]

[redacted]
projectbegeleider / wetenschappelijk medewerker

art. 10 tweede lid
onder e

.....
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Extern Wetenschappelijk Beleidsonderzoek

Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | B.13

Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag

.....
T [redacted]@wodc.nl

www.wodc.nl
bij afwezigheid:

T [redacted]

art. 10 tweede lid
onder e

.....
Voor een rechtvaardige en veilige samenleving
.....

Van: [redacted] - WODC/EWB <[redacted]@wodc.nl>

Verzonden: maandag 17 mei 2021 10:54

Aan: [redacted] - WODC/EWB <[redacted]@wodc.nl>

art. 10 tweede lid
onder e

Onderwerp: RE: Afronding project 3079A

Hi [redacted],

Ik zie een rode kader in het de tekst. Volgens mij mag alleen de Minister met rood schrijven.

Kan dat kader niet gewoon zwart of een dikke kader van maken?

Groetjes

Van: [redacted] - WODC/EWB <[redacted]@wodc.nl>

Verzonden: maandag 17 mei 2021 10:53

Aan: [redacted] WODC/EWB [redacted]@wodc.nl>

CC: [redacted] WODC/EWB [redacted]@wodc.nl>

art. 10 tweede lid
onder e

Onderwerp: Afronding project 3079A

Hoi [redacted],

In de bijlage stuur ik je de aanbiednota voor project 3079A. [redacted] heeft hem gezien (en ik heb haar opmerkingen verwerkt). Zou jij 'm getekend en wel met bijbehorende bestanden naar DGRR willen sturen (die staan in de projectmap)?

art. 11.1

Groeten,

[redacted]
projectbegeleider / wetenschappelijk medewerker

art. 10 tweede lid
onder e

.....
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Extern Wetenschappelijk Beleidsonderzoek

Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | B.13

Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag

.....
T [redacted]@wodc.nl

www.wodc.nl
bij afwezigheid:

T [redacted]

art. 10 tweede lid
onder e

.....
Voor een rechtvaardige en veilige samenleving
.....

Aan:
DGRR

Extern Wetenschappelijk
Beleidsonderzoek

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.wodc.nl

Contactpersoon

M [redacted]@wodc.nl

Datum

nota

Aanbieding onderzoeksrapport

art. 10 tweede lid
onder e

Van
Directeur WODC
Datum/eindparaaf

17-05-2021

Ons kenmerk
3079A

Bijlage(-n)
1: onderzoeksrapport

art. 10 tweede lid
onder e

Concipiënt

Datum/paraaf

Bijgaand treft u aan het onderzoeksrapport 'Een verkennend kwalitatief onderzoek naar klassenjustitie in de Nederlandse strafrechtketen'. Dit rapport wordt u ter kennisneming aangeboden.

Het onderzoek werd in de periode van oktober 2019 tot mei 2021 uitgevoerd door een team van de Universiteit Utrecht bestaande uit prof. dr. Kees van den Bos, dr. Lisa Ansems, dr. Marie-Jeanne Schiffelers, Senna Kersies LLM en mr. dr. Joep Lindemand, met medewerking van Clara Bovens BSc, Lotte Manshanden BSc, Florianne Peters van Neijenhof BSc en Linde Verhoeven LLB.

Doelstelling

Het doel van dit onderzoek was om antwoord te geven op de vraag of, en zo ja in welke mate er sprake is van klassenjustitie in de strafrechtketen in Nederland. Daaraan voorafgaand moest de vraag worden beantwoord hoe de term "klassenjustitie" kan worden gedefinieerd en hoe dit verschijnsel zich verhoudt tot andere vormen van selectiviteit. Het onderzoek moest tevens inzicht bieden in de mogelijke verklaringen voor het bestaan van klassenjustitie en aangeven waar de kwetsbaarheden in dit opzicht liggen. Met de resultaten van het onderzoek geeft het ministerie van Justitie en Veiligheid uitvoering aan de motie Van Nispen (TK 2018/2019, 35 000 VI, nr. 53). Hiertoe hebben de onderzoekers de volgende hoofdvragen geformuleerd die leidend zijn voor de opbouw van het rapport:

1. Wat behelst klassenjustitie in de strafrechtketen in Nederland?
2. Komt het voor?
3. Hoe vaak komt het voor?

4. Waardoor komt het?

Extern Wetenschappelijke Betrekkingen

Gezien het kwalitatieve karakter van het onderzoek heeft de nadruk gelegen op het beantwoorden van de eerste onderzoeksvraag.

Datum

17 mei 2021

Ons kenmerk

3079A

Resultaten van het onderzoek

Wat is klassenjustitie?

De onderzoekers formuleerden op basis van hun onderzoek de volgende definitie van de term klassenjustitie:

Klassenjustitie is selectieve rechtspleging die iemand illegitiem benadeelt wanneer die persoon niet tot de heersende klasse behoort en illegitiem bevoordeelt wanneer die persoon wel tot de heersende klasse behoort. Deze vormen van benadeling of bevoordeling kunnen illegitiem zijn op grond van het recht en/of door burgers als illegitiem worden ervaren. Vormen van bevoordelende en benadelende klassenjustitie kunnen zowel op directe als indirecte en zowel op bewuste als onbewuste wijze tot stand komen en kunnen systematisch of incidenteel van aard zijn.

Klassenjustitie duidt in dit rapport dus op illegitieme vormen van selectiviteit in het strafrecht die op verschillende manieren (direct of indirect, bewust of onbewust) tot stand kunnen komen en die systematisch of incidenteel van aard kunnen zijn. In de definitie omvat klassenjustitie illegitieme benadeling van mensen die niet tot de heersende klasse behoren. Klassenjustitie omvat ook illegitieme bevoordeling van de heersende klasse.

De meeste respondenten die beroepshalve bij de strafrechtketen in Nederland betrokken zijn, konden zich goed vinden in de definitie die in dit rapport is opgesteld. De enkele kritische burgers die zijn gesproken hanteerden gewoonlijk een eenvoudiger definitie van het begrip klassenjustitie, kort samengevat als "de hoge heren worden ontzien".

Prevalentie: komt klassenjustitie (vaak) voor?

Voor het nauwkeurig beantwoorden van prevalentievragen is kwantitatief onderzoek nodig en met de kwalitatieve onderzoeksmethoden die in dit onderzoek zijn gebruikt, kan dan ook geen hard antwoord worden gegeven op de vraag naar de prevalentie van klassenjustitie. Wel kon worden beschreven wat de mening is van de bij het onderzoek betrokken respondenten over de vraag of en hoe vaak klassenjustitie voorkomt in de strafrechtketen in Nederland.

Verschillende respondenten die als professional betrokken zijn bij de strafrechtketen gaven aan aanwijzingen te zien voor verschillende onbewuste vormen van selectiviteit. Het gaat er dan bijvoorbeeld bij rechters om dat zij zich in beperkte mate kunnen inleven in (de leefwereld van) verdachten, wat kan leiden tot een strengere rechterlijke uitspraak. Een andere associatie die de term klassenjustitie bij veel professionals opriep was etnisch profileren en andere vormen van benadeling van (potentiële) justitiabelen met een migratieachtergrond, zowel in de voorfase (waarin nog geen sprake is van een strafrechtelijke verdenking) als in de fasen van opsporing, vervolging, berechting en executie. Onbewuste vooroordelen en stereotypen kunnen hierbij een rol spelen, bijvoorbeeld wanneer justitie-actoren in het justitieel proces zogenoemde discretionaire ruimte hebben bij het nemen van beslissingen. Daarnaast gaven de professionals aan aanwijzingen te zien

voor vormen van selectiviteit die als legitiem kunnen worden gezien of waarbij discussie mogelijk is over de vraag of het legitieme selectiviteit betreft. Het gaat dan bijvoorbeeld om het bij de straftoemeting rekening houden door rechters met persoonlijke omstandigheden van verdachten, waardoor bijvoorbeeld personen met een baan worden bevoordeeld ten opzichte van personen zonder baan. Een overweging hierbij kan bijvoorbeeld zijn dat de verdachte bij oplegging van een vrijheidsstraf zijn baan verliest. Met betrekking tot transacties met ondernemingen en instellingen zoals banken komen uit het onderzoek verschillende opvattingen naar voren over de legitimiteit daarvan. Als verklaring wordt onder andere gewezen op de beperkte opsporings- en zittingscapaciteit, wat kan worden geconstrasteerd met gemakkelijk op te sporen en te vervolgen criminaliteit die vaker wordt gepleegd door personen uit lagere klassen.

Extern Wetenschappelijke Betrekkingen

Datum
17 mei 2021

Ons kenmerk
3079A

Sommige van de door de onderzoekers gesproken kritische burgers menen dat klassenjustitie met enige regelmaat of zelfs systematisch voorkomt. De geïnterviewde professionals herkennen dat beeld niet, al sluit een enkeling niet uit dat het incidenteel of zelfs regelmatig voorkomt in bijna alle onderdelen van de strafrechtketen. Selectiviteit aan zich wordt in de strafrechtketen vaak geobserveerd, maar hierbij kan niet zomaar geconcludeerd worden dat het illegitieme selectiviteit, en daarmee klassenjustitie, betreft. De gehanteerde kwalitatieve onderzoeksmethoden staan het niet toe om met zekerheid vast te stellen dat er sprake is van illegitieme selectiviteit en dus van klassenjustitie in de Nederlandse strafrechtketen. Vervolgonderzoek is hiertoe aangewezen.

Wat zijn verklaringen voor klassenjustitie?

In het onderzoek zijn ook mogelijke verklaringen voor klassenjustitie geïnventariseerd. Dit betreft ten eerste verklaringen die wijzen op beperkingen qua capaciteit en op een relatief grote discretionaire ruimte in bepaalde fase van het strafproces. Ook de rol van vooroordelen, stereotypen en discriminatie vormt volgens zowel de literatuur als respondenten een belangrijke verklaring. Moeizame communicatie met bepaalde groepen verdachten evenals kennis over en het herkennen van de leefwereld van verdachten spelen tevens een rol. Andere verklaringen staan stil bij de aandachtspunten van risicotaxatie-instrumenten. Ook wordt gewezen op praktische onmogelijkheden waarbij standaardpraktijken voor ongelijkheid kunnen zorgen (zoals het niet opleggen van taakstraffen aan niet-Nederlandstaligen) en de relatief kleine wereld waarin professionals elkaar en elkaars manier van kijken goed kennen. De rol van grote belangen en processen omtrent verantwoording en controle wordt ook besproken. Ten slotte werd door sommige respondenten stilgestaan bij het alert zijn op een mogelijke rol van politieke afhankelijkheid van justitie-actoren.

Volgens de onderzoekers is het nuttig om verklaringen voor klassenjustitie in de strafrechtketen voortaan te onderscheiden in cognitieve verklaringen, motivationele verklaringen en verklaringen op systeemniveau. Cognitieve verklaringen voor klassenjustitie wijzen op denkprocessen van mensen. Deze verklaringen komen bijvoorbeeld naar voren in opmerkingen van respondenten over vooroordelen, stereotypen en discriminatie. Dit speelt ook een rol in het wel/niet herkennen van overwegingen en de leefwereld van verdachten. Motivationele verklaringen wijzen vaker op bewuste, gemotiveerde selectiviteit. Verklaringen op systeemniveau hebben betrekking op het strafrechtelijk systeem. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan capaciteitsgebrek en praktische onmogelijkheden in het kader van de strafoplegging.

Voorbehoud bij het interpreteren en duiden van de bevindingen

De onderzoekers maken een aantal voorbehouden bij het interpreteren en duiden van de resultaten van hun onderzoek. Het onderzoek heeft een puur kwalitatief karakter en de onderzoekers benadrukken dat zij niet aan waarheidsvinding hebben gedaan. Daarnaast benoemen zij expliciet dat de onderzoeksdeelnemers niet noodzakelijkerwijs representatief zijn voor wat er leeft onder andere professionals of Nederlandse burgers.

Extern Wetenschappelijke Betrekkingen

Datum

17 mei 2021

Ons kenmerk

3079A

Conclusies en aanbevelingen

De onderzoekers constateren dat het onderwerp van klassenjustitie in de strafrechtketen in Nederland in de afgelopen 20 jaar aan belang heeft gewonnen. In de definitie die zij opstelden speelt legitimiteit een belangrijke rol en de nadruk op dit aspect bij het afbakenen van het begrip klassenjustitie is één van de toegevoegde waarden van dit rapport. De onderzoekers zijn van mening dat de wetenschappelijke en maatschappelijke discussie zich in de toekomst dient toe te spitzen op de vraag wat de Nederlandse samenleving wel of niet legitiem vindt? Het gaat hierbij dus om ervaren legitimiteit.

Het onderzoek is nadrukkelijk een verkennend onderzoek. De onderzoekers vonden op basis van de relevante literatuur en empirische data verschillende aanwijzingen voor selectiviteit in verschillende onderdelen van de Nederlandse strafrechtketen. Het is belangrijk daarbij op te merken dat deze selectiviteit niet zonder meer illegitiem wordt gevonden (en dus niet altijd klassenjustitie betreft), vaak onbewust plaatsvindt, en dat het vaak lastig is vast te stellen hoe vaak dit zich voordoet. Kwantitatief onderzoek zou in dit opzicht nadere inzichten moeten bieden (door bijvoorbeeld gecontroleerd experimenteel onderzoek hiernaar te verrichten of representatieve, kwantitatieve data uit de strafrechtketen aan een nauwkeurige analyse te onderwerpen). Voorts bevelen de onderzoekers aan om onderzoek te verrichten naar verklaringen waarom klassenjustitie in de strafrechtketen in Nederland voor zou kunnen komen. Dit onderzoek dient cognitieve, motivationele en systeemverklaringen van klassenjustitie te onderscheiden. Tevens zou vervolgonderzoek moeten nagaan in hoeverre vormen van selectiviteit in de strafrechtketen die in principe goed bedoeld en als legitiem te rechtvaardigen zijn mogelijkserwijs toch tot ongewenste resultaten kunnen leiden. Tot slot roepen de onderzoekers op om veel aandacht te besteden aan bewustwording van mogelijke klassenjustitie (en haar verschillende onderdelen). Bewust zijn van, nadenken over, attent zijn op, menselijke en systemische processen die ongewenst zijn maar toch voor kunnen komen is immers een opdracht van elke betrokken justitie-actor en organisatie. Het voorkomen van klassenjustitie in de strafrechtketen in Nederland kan hierdoor worden voorkómen.

Openbaarmaking

Zes weken na aanbieding van het rapport door het WODC zijn de onderzoekers geheel vrij het rapport te publiceren en de publiciteit te zoeken. Gezien de datum van aanbieding is dat het geval vanaf 28 juni 2021. Indien het rapport niet vóór 28 juni openbaar is geworden, maakt het WODC het rapport op die datum openbaar op de website van het WODC ¹.

Onderzoeksmethoden

¹ bevestiging is niet nodig; zonder tegenbericht draagt het WODC hier zorg voor.

De onderzoeksvragen zijn beantwoord door middel van literatuuronderzoek, interviews en focusgroepgesprekken met respondenten die beroepshalve bij de strafrechtketen betrokken zijn en gesprekken die zijn gevoerd met (enkele) kritische burgers. De onderzoekers voerden een systematische review uit van de wetenschappelijke en aanpalende literatuur van de afgelopen 20 jaar. In de interviews en focusgroepen spraken zij 45 personen die beroepshalve betrokken zijn bij de strafrechtketen in Nederland: respondenten vanuit de wetenschap, advocatuur, Openbaar Ministerie (inclusief Functioneel Parket), Politie (inclusief FIOD), Rechtspraak en Reclassering. Het aantal kritische burgers dat is gesproken bedraagt zeven: met twee personen is een individueel interview gehouden en vijf personen zijn in een focusgroepgesprek gesproken.

Extern Wetenschappelijke Betrekkingen

Datum
17 mei 2021

Ons kenmerk
3079A

Evaluatie van het onderzoek

[Redacted content]

art. 11.1

Bezetting begeleidingscommissie

Het onderzoek werd, op verzoek van het WODC, begeleid door een commissie waaraan deelnamen:

- [Redacted content]

art. 10 tweede lid
onder e

Van: [REDACTED] - WODC/FWB
Aan: [REDACTED] - BD/DGRB
Cc: [REDACTED] WODC/FWB; [REDACTED] - WODC/FWB; [REDACTED] - WODC/FWB;
 [REDACTED] - WODC; [REDACTED] - WODC/DIV; [REDACTED] - WODC/DIV;
 [REDACTED] - WODC/BB; WODC-informatiedesk - WODC; [REDACTED] - WODC/DIV;
 WODC/FWB; [REDACTED] - WODC/FWB; [REDACTED] - BD/DGRB/SBA; [REDACTED] =
 WODC/SIBA; [REDACTED] WODC/SIBA

Onderwerp: Aanbiednota t.k.n. DG eindrapport WODC-nr. 3079A
Datum: dinsdag 18 mei 2021 09:15:27
Bijlagen: 3079A - Aanbiednota DG.pdf
 3079A volledige tekst.pdf
 3079A samenvatting.pdf

art. 10 tweede
lid onder e

Geachte mevrouw [REDACTED],
 Hierbij stuur ik u in de bijlagen ter kennisneming het eindrapport WODC-projectnummer 3079A inclusief de aanbiednota en samenvatting in het Nederlands.
 Rapporttitel: "Een verkennend kwalitatief onderzoek naar klassenjustitie in de Nederlandse strafrechtketen".

Met vriendelijke groet,

Projectassistent

art. 10 tweede
lid onder e

.....
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Extern Wetenschappelijke Betrekkingen
 Koningskade 4 | 2596 AA | Den Haag
 Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....
T [REDACTED]
M [REDACTED]
 [REDACTED]@wodc.nl
www.wodc.nl

.....
Voor een rechtvaardige en veilige samenleving

art. 10 tweede lid
onder e

Van: [redacted] - WODC/EWB
Aan: [redacted] - WODC/EWB; [redacted] - WODC/EWB; [redacted] - WODC
Onderwerp: Fout in aanbiednota 3079A
Datum: dinsdag 18 mei 2021 13:05:23
Bijlagen: 3079A - Aanbiednota - getekend revised.docx

art. 10 tweede lid
onder e

Dag [redacted] en [redacted],
 wees me erop dat ik de verkeerde begeleidingscommissie in de
 aanbiednota van project 3079A (klassenjustitie) had staan. Echt heel suf...
 [redacted], ik heb de commissie aangepast in de al door jou getekende nota; ben jij akkoord als die
 ter correctie naar de verschillende geadresseerden wordt gestuurd?
 Met groeten, [redacted]

art. 10 tweede lid
onder e

[redacted]
 projectbegeleider / wetenschappelijk medewerker

.....
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Extern Wetenschappelijk Beleidsonderzoek
 Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | B.13
 Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag

T [redacted]
 [redacted]@wodc.nl
www.wodc.nl
 bij afwezigheid:
 T [redacted]
 [redacted]

art. 10 tweede lid
onder e

.....
Voor een rechtvaardige en veilige samenleving

Van: [redacted] - WODC
Aan: [redacted] WODC/EWB; [redacted] - WODC/EWB; [redacted] - WODC/EWB
Onderwerp: RE: Fout in aanbiednota 3079A
Datum: dinsdag 18 mei 2021 17:34:48
Bijlagen: [image001.gif](#)

art. 10 tweede lid
onder e

Hi [redacted],
 Bummer, het was zo'n mooie notitie. Maar het is fijn dat dit snel ontdekt werd en deze
 nota kun je ter correctie nasturen.
 Met hartelijke groet,

art. 10 tweede lid
onder e

Directeur WODC

WODC_Logo_website_Nieuw-2019

Van: [redacted] WODC/EWB

Verzonden: dinsdag 18 mei 2021 13:05

Aan: [redacted] - WODC/EWB [redacted] - WODC/EWB ; [redacted]
 [redacted] - WODC

art. 10 tweede lid
onder e

Onderwerp: Fout in aanbiednota 3079A

Dag [redacted] en [redacted],

[redacted] wees me erop dat ik de verkeerde begeleidingscommissie in de
 aanbiednota van project 3079A (klassenjustitie) had staan. Echt heel suf...

[redacted], ik heb de commissie aangepast in de al door jou getekende nota; ben jij akkoord als die
 ter correctie naar de verschillende geadresseerden wordt gestuurd?

Met groeten, [redacted]

art. 10 tweede lid
onder e

[redacted]
 projectbegeleider / wetenschappelijk medewerker

art. 10 tweede lid
onder e

.....
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Extern Wetenschappelijk Beleidsonderzoek

Koningskade 4 | 2596 AA Den Haag | B.13

Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag

.....
T [redacted]

[@wodc.nl](mailto:[redacted]@wodc.nl)

www.wodc.nl

bij afwezigheid:

T [redacted]

 [redacted]

art. 10 tweede lid
onder e

.....
Voor een rechtvaardige en veilige samenleving

Aan:
DGRR

Extern Wetenschappelijk
Beleidsonderzoek

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.wodc.nl

Contactpersoon

M [redacted]@wodc.nl

Datum

nota

Aanbieding onderzoeksrapport

art. 10 tweede lid
onder e

Van
Directeur WODC
Datum/eindparaaf

17-05-2021

Ons kenmerk
3079A

Bijlage(-n)
1: onderzoeksrapport

art. 10 tweede lid
onder e

Concipiënt

Datum/paraaf

Bijgaand treft u aan het onderzoeksrapport 'Een verkennend kwalitatief onderzoek naar klassenjustitie in de Nederlandse strafrechtketen'. Dit rapport wordt u ter kennisneming aangeboden.

Het onderzoek werd in de periode van oktober 2019 tot mei 2021 uitgevoerd door een team van de Universiteit Utrecht bestaande uit prof. dr. Kees van den Bos, dr. Lisa Ansems, dr. Marie-Jeanne Schiffelers, Senna Kersies LLM en mr. dr. Joep Lindemand, met medewerking van Clara Bovens BSc, Lotte Manshanden BSc, Florianne Peters van Neijenhof BSc en Linde Verhoeven LLB.

Doelstelling

Het doel van dit onderzoek was om antwoord te geven op de vraag of, en zo ja in welke mate er sprake is van klassenjustitie in de strafrechtketen in Nederland. Daaraan voorafgaand moest de vraag worden beantwoord hoe de term "klassenjustitie" kan worden gedefinieerd en hoe dit verschijnsel zich verhoudt tot andere vormen van selectiviteit. Het onderzoek moest tevens inzicht bieden in de mogelijke verklaringen voor het bestaan van klassenjustitie en aangeven waar de kwetsbaarheden in dit opzicht liggen. Met de resultaten van het onderzoek geeft het ministerie van Justitie en Veiligheid uitvoering aan de motie Van Nispen (TK 2018/2019, 35 000 VI, nr. 53). Hiertoe hebben de onderzoekers de volgende hoofdvragen geformuleerd die leidend zijn voor de opbouw van het rapport:

1. Wat behelst klassenjustitie in de strafrechtketen in Nederland?
2. Komt het voor?
3. Hoe vaak komt het voor?

4. Waardoor komt het?

Extern Wetenschappelijke Be-
trekkingen

Gezien het kwalitatieve karakter van het onderzoek heeft de nadruk gelegen op het beantwoorden van de eerste onderzoeksvraag.

Datum

17 mei 2021

Ons kenmerk

3079A

Resultaten van het onderzoek

Wat is klassenjustitie?

De onderzoekers formuleerden op basis van hun onderzoek de volgende definitie van de term klassenjustitie:

Klassenjustitie is selectieve rechtspleging die iemand illegitiem benadeelt wanneer die persoon niet tot de heersende klasse behoort en illegitiem bevoordeelt wanneer die persoon wel tot de heersende klasse behoort. Deze vormen van benadeling of bevoordeling kunnen illegitiem zijn op grond van het recht en/of door burgers als illegitiem worden ervaren. Vormen van bevoordelende en benadelende klassenjustitie kunnen zowel op directe als indirecte en zowel op bewuste als onbewuste wijze tot stand komen en kunnen systematisch of incidenteel van aard zijn.

Klassenjustitie duidt in dit rapport dus op illegitieme vormen van selectiviteit in het strafrecht die op verschillende manieren (direct of indirect, bewust of onbewust) tot stand kunnen komen en die systematisch of incidenteel van aard kunnen zijn. In de definitie omvat klassenjustitie illegitieme benadeling van mensen die niet tot de heersende klasse behoren. Klassenjustitie omvat ook illegitieme bevoordeling van de heersende klasse.

De meeste respondenten die beroepshalve bij de strafrechtketen in Nederland betrokken zijn, konden zich goed vinden in de definitie die in dit rapport is opgesteld. De enkele kritische burgers die zijn gesproken hanteerden gewoonlijk een eenvoudiger definitie van het begrip klassenjustitie, kort samengevat als "de hoge heren worden ontzien".

Prevalentie: komt klassenjustitie (vaak) voor?

Voor het nauwkeurig beantwoorden van prevalentievragen is kwantitatief onderzoek nodig en met de kwalitatieve onderzoeksmethoden die in dit onderzoek zijn gebruikt, kan dan ook geen hard antwoord worden gegeven op de vraag naar de prevalentie van klassenjustitie. Wel kon worden beschreven wat de mening is van de bij het onderzoek betrokken respondenten over de vraag of en hoe vaak klassenjustitie voorkomt in de strafrechtketen in Nederland.

Verscheidene respondenten die als professional betrokken zijn bij de strafrechtketen gaven aan aanwijzingen te zien voor verschillende onbewuste vormen van selectiviteit. Het gaat er dan bijvoorbeeld bij rechters om dat zij zich in beperkte mate kunnen inleven in (de leefwereld van) verdachten, wat kan leiden tot een strengere rechterlijke uitspraak. Een andere associatie die de term klassenjustitie bij veel professionals opriep was etnisch profileren en andere vormen van benadeling van (potentiële) justitiabelen met een migratieachtergrond, zowel in de voorfase (waarin nog geen sprake is van een strafrechtelijke verdenking) als in de fasen van opsporing, vervolging, berechting en executie. Onbewuste vooroordelen en stereotypen kunnen hierbij een rol spelen, bijvoorbeeld wanneer justitie-actoren in het justitieel proces zogenoemde discretionaire ruimte hebben bij het nemen van beslissingen. Daarnaast gaven de professionals aan aanwijzingen te zien

voor vormen van selectiviteit die als legitiem kunnen worden gezien of waarbij discussie mogelijk is over de vraag of het legitieme selectiviteit betreft. Het gaat dan bijvoorbeeld om het bij de straftoemeting rekening houden door rechters met persoonlijke omstandigheden van verdachten, waardoor bijvoorbeeld personen met een baan worden bevoordeeld ten opzichte van personen zonder baan. Een overweging hierbij kan bijvoorbeeld zijn dat de verdachte bij oplegging van een vrijheidsstraf zijn baan verliest. Met betrekking tot transacties met ondernemingen en instellingen zoals banken komen uit het onderzoek verschillende opvattingen naar voren over de legitimiteit daarvan. Als verklaring wordt onder andere gewezen op de beperkte opsporings- en zittingscapaciteit, wat kan worden gecon- trasteerd met gemakkelijk op te sporen en te vervolgen criminaliteit die vaker wordt gepleegd door personen uit lagere klassen.

Extern Wetenschappelijke Be-
trekkingen

Datum
17 mei 2021

Ons kenmerk
3079A

Sommige van de door de onderzoekers gesproken kritische burgers menen dat klassenjustitie met enige regelmaat of zelfs systematisch voorkomt. De geïnter- viewde professionals herkennen dat beeld niet, al sluit een enkeling niet uit dat het incidenteel of zelfs regelmatig voorkomt in bijna alle onderdelen van de straf- rechtketen. Selectiviteit an sich wordt in de strafrechtketen vaak geobserveerd, maar hierbij kan niet zomaar geconcludeerd worden dat het illegitieme selectivi- teit, en daarmee klassenjustitie, betreft. De gehanteerde kwalitatieve onderzoeks- methoden staan het niet toe om met zekerheid vast te stellen dat er sprake is van illegitieme selectiviteit en dus van klassenjustitie in de Nederlandse strafrechtke- ten. Vervolgonderzoek is hiertoe aangewezen.

Wat zijn verklaringen voor klassenjustitie?

In het onderzoek zijn ook mogelijke verklaringen voor klassenjustitie geïnventari- seerd. Dit betreft ten eerste verklaringen die wijzen op beperkingen qua capaciteit en op een relatief grote discretionaire ruimte in bepaalde fase van het strafproces. Ook de rol van vooroordelen, stereotypen en discriminatie vormt volgens zowel de literatuur als respondenten een belangrijke verklaring. Moeizame communicatie met bepaalde groepen verdachten evenals kennis over en het herkennen van de leefwereld van verdachten spelen tevens een rol. Andere verklaringen staan stil bij de aandachtspunten van risicotaxatie-instrumenten. Ook wordt gewezen op praktische onmogelijkheden waarbij standaardpraktijken voor ongelijkheid kun- nen zorgen (zoals het niet opleggen van taakstraffen aan niet-Nederlandstaligen) en de relatief kleine wereld waarin professionals elkaar en elkaars manier van kij- ken goed kennen. De rol van grote belangen en processen omtrent verantwoor- ding en controle wordt ook besproken. Ten slotte werd door sommige responden- ten stilgestaan bij het alert zijn op een mogelijke rol van politieke afhankelijkheid van justitie-actoren.

Volgens de onderzoekers is het nuttig om verklaringen voor klassenjustitie in de strafrechtketen voortaan te onderscheiden in cognitieve verklaringen, motivatio- nele verklaringen en verklaringen op systeemniveau. Cognitieve verklaringen voor klassenjustitie wijzen op denkprocessen van mensen. Deze verklaringen komen bijvoorbeeld naar voren in opmerkingen van respondenten over vooroordelen, stereotypen en discriminatie. Dit speelt ook een rol in het wel/niet herkennen van overwegingen en de leefwereld van verdachten. Motivationele verklaringen wijzen vaker op bewuste, gemotiveerde selectiviteit. Verklaringen op systeemniveau hebben betrekking op het strafrechtelijk systeem. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan capaciteitsgebrek en praktische onmogelijkheden in het kader van de strafoplegging.

Voorbehoud bij het interpreteren en duiden van de bevindingen

De onderzoekers maken een aantal voorbehouden bij het interpreteren en duiden van de resultaten van hun onderzoek. Het onderzoek heeft een puur kwalitatief karakter en de onderzoekers benadrukken dat zij niet aan waarheidsvinding hebben gedaan. Daarnaast benoemen zij expliciet dat de onderzoeksdeelnemers niet noodzakelijkerwijs representatief zijn voor wat er leeft onder andere professionals of Nederlandse burgers.

Extern Wetenschappelijke Betrekkingen

Datum

17 mei 2021

Ons kenmerk

3079A

Conclusies en aanbevelingen

De onderzoekers constateren dat het onderwerp van klassenjustitie in de strafrechtketen in Nederland in de afgelopen 20 jaar aan belang heeft gewonnen. In de definitie die zij opstelden speelt legitimiteit een belangrijke rol en de nadruk op dit aspect bij het afbakenen van het begrip klassenjustitie is één van de toegevoegde waarden van dit rapport. De onderzoekers zijn van mening dat de wetenschappelijke en maatschappelijke discussie zich in de toekomst dient toe te spitzen op de vraag wat de Nederlandse samenleving wel of niet legitiem vindt? Het gaat hierbij dus om ervaren legitimiteit.

Het onderzoek is nadrukkelijk een verkennend onderzoek. De onderzoekers vonden op basis van de relevante literatuur en empirische data verschillende aanwijzingen voor selectiviteit in verschillende onderdelen van de Nederlandse strafrechtketen. Het is belangrijk daarbij op te merken dat deze selectiviteit niet zonder meer illegitiem wordt gevonden (en dus niet altijd klassenjustitie betreft), vaak onbewust plaatsvindt, en dat het vaak lastig is vast te stellen hoe vaak dit zich voordoet. Kwantitatief onderzoek zou in dit opzicht nadere inzichten moeten bieden (door bijvoorbeeld gecontroleerd experimenteel onderzoek hiernaar te verrichten of representatieve, kwantitatieve data uit de strafrechtketen aan een nauwkeurige analyse te onderwerpen). Voorts bevelen de onderzoekers aan om onderzoek te verrichten naar verklaringen waarom klassenjustitie in de strafrechtketen in Nederland voor zou kunnen komen. Dit onderzoek dient cognitieve, motivationele en systeemverklaringen van klassenjustitie te onderscheiden. Tevens zou vervolgonderzoek moeten nagaan in hoeverre vormen van selectiviteit in de strafrechtketen die in principe goed bedoeld en als legitiem te rechtvaardigen zijn mogelijkserwijs toch tot ongewenste resultaten kunnen leiden. Tot slot roepen de onderzoekers op om veel aandacht te besteden aan bewustwording van mogelijke klassenjustitie (en haar verschillende onderdelen). Bewust zijn van, nadenken over, attent zijn op, menselijke en systemische processen die ongewenst zijn maar toch voor kunnen komen is immers een opdracht van elke betrokken justitie-actor en organisatie. Het voorkomen van klassenjustitie in de strafrechtketen in Nederland kan hierdoor worden voorkómen.

Openbaarmaking

Zes weken na aanbieding van het rapport door het WODC zijn de onderzoekers geheel vrij het rapport te publiceren en de publiciteit te zoeken. Gezien de datum van aanbieding is dat het geval vanaf 28 juni 2021. Indien het rapport niet vóór 28 juni openbaar is geworden, maakt het WODC het rapport op die datum openbaar op de website van het WODC ¹.

Onderzoeksmethoden

¹ bevestiging is niet nodig; zonder tegenbericht draagt het WODC hier zorg voor.

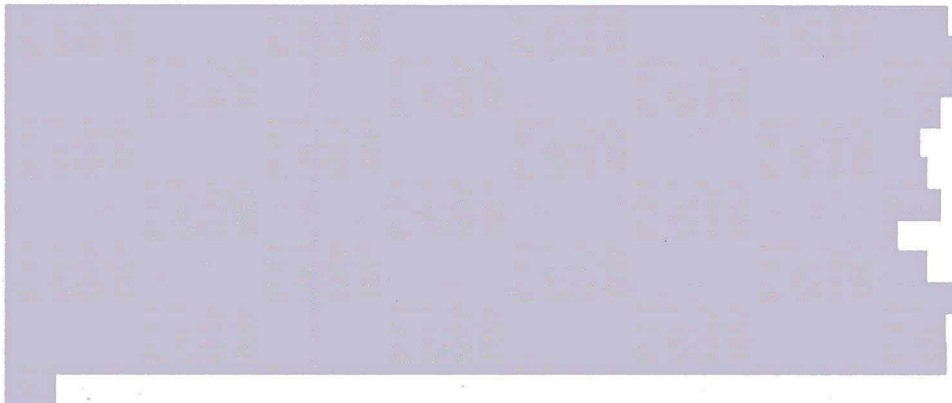
De onderzoeksvragen zijn beantwoord door middel van literatuuronderzoek, interviews en focusgroepgesprekken met respondenten die beroepshalve bij de strafrechtketen betrokken zijn en gesprekken die zijn gevoerd met (enkele) kritische burgers. De onderzoekers voerden een systematische review uit van de wetenschappelijke en aanpalende literatuur van de afgelopen 20 jaar. In de interviews en focusgroepen spraken zij 45 personen die beroepshalve betrokken zijn bij de strafrechtketen in Nederland: respondenten vanuit de wetenschap, advocatuur, Openbaar Ministerie (inclusief Functioneel Parket), Politie (inclusief FIOD), Rechtspraak en Reclassering. Het aantal kritische burgers dat is gesproken bedraagt zeven: met twee personen is een individueel interview gehouden en vijf personen zijn in een focusgroepgesprek gesproken.

Extern Wetenschappelijke Betrekkingen

Datum
17 mei 2021

Ons kenmerk
3079A

Evaluatie van het onderzoek

art. 11.1

Bezetting begeleidingscommissie

Het onderzoek werd, op verzoek van het WODC, begeleid door een commissie waaraan deelnamen:

- prof. dr. mr. G.P.M.F. Mols, Maastricht University (voorzitter)
- dr. B. Rovers, Bureau voor Toegepast Veiligheidsonderzoek
- dr. G. van Eijk, Erasmus Universiteit Rotterdam
- dr. A.C. Wille, Universiteit Leiden
- N. Albayrak, Ministerie van Justitie en Veiligheid (tot januari 2021)
- mr. drs. J. H. Mensen, Ministerie van Justitie en Veiligheid (vanaf januari 2021)
- dr. S.W. van den Braak, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
- dr. L.M. van der Knaap, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Van: [redacted] - WODC/EWB
Aan: [redacted] - BD/DGRR
Cc: [redacted] - WODC/EWB; [redacted] - WODC;
 [redacted] - WODC/DIV; [redacted] - WODC/DIV; [redacted] - WODC/BB; WODC-
 informatiedesk - WODC; [redacted] - WODC/DIV; [redacted] - WODC/EWB; [redacted] -
 WODC/EWB; [redacted] - BD/DRB/SBA; [redacted] - WODC/SIBA; [redacted] -
 [redacted] - WODC/SIBA

Onderwerp: Ter correctie => Aanbiednota t.k.n. DG eindrapport WODC-nr. 3079A
Datum: woensdag 19 mei 2021 13:45:04
Bijlagen: 3079A - Aanbiednota - getekend revised.pdf

art. 10 tweede lid
onder e

Geachte mevrouw [redacted],
 In de bijlage treft u een gecorrigeerde aanbiednota aan. Per abuis werden de verkeerde leden van de begeleidingscommissie genoemd. Deze is dus gecorrigeerd.
 Excuses voor het ongemak.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Projectassistent

art. 10 tweede lid
onder e

Van: [redacted] - WODC/EWB
Verzonden: dinsdag 18 mei 2021 09:15
Aan: [redacted] - BD/DGRR
CC: [redacted] - WODC/EWB; [redacted] - WODC/EWB; [redacted] WODC/EWB;
 [redacted] - WODC; [redacted] - WODC/DIV; [redacted] -
 WODC/DIV; [redacted] WODC/BB; WODC-informatiedesk - WODC; [redacted] - WODC/DIV;
 [redacted] - WODC/EWB; [redacted] - WODC/EWB; [redacted] -
 BD/DRB/SBA; [redacted] - WODC/SIBA; [redacted] - WODC/SIBA

art. 10 tweede lid
onder e

Onderwerp: Aanbiednota t.k.n. DG eindrapport WODC-nr. 3079A

Geachte mevrouw [redacted],
 Hierbij stuur ik u in de bijlagen ter kennisneming het eindrapport WODC-projectnummer 3079A inclusief de aanbiednota en samenvatting in het Nederlands.
 Rapporttitel: "Een verkennend kwalitatief onderzoek naar klassenjustitie in de Nederlandse strafrechtketen".

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Projectassistent

.....
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Extern Wetenschappelijke Betrekkingen
 Koningskade 4 | 2596 AA | Den Haag
 Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

art. 10 tweede lid
onder e

.....
T [redacted]
M [redacted]
 [redacted]@wodc.nl
www.wodc.nl

 [redacted]

.....
Voor een rechtvaardige en veilige samenleving
